

QUEST EUROPE - KINO MISTRZÓW:

UKRAINA - NARODZINY NARODU

Reżyseria: Jerzy Hoffman

*"Robię to, co lubię. I chwała Bogu,
że mogę sobie na to pozwolić..."*

Dokument składa się z czterech części dotyczących przełomowych wydarzeń historycznych naszego wschodniego sąsiada oraz jego kultury i obyczajów. Przygotowując się do realizacji, twórca odwiedził wiele archiwów, muzeów i innych instytucji. Każdy odcinek dokumentu trwa po 50 minut.

Premierowy pokaz filmu odbył się w czerwcu 2008 roku we Lwowie. W grudniu 2008 r. film został wprowadzony do dystrybucji w czterech wersjach językowych: polskiej, ukraińskiej, angielskiej i rosyjskiej, na rynek USA i Kanady. Dystrybutorem filmu na rynku północno-amerykańskim jest firma - Yevshan Communications Inc.

Inspiracją do powstania filmu była książka Prezydenta Leonida Kuczmy "Ukraina nie Rosja"

REŻYSERIA
JERZY HOFFMAN

SCENARIUSZ
JERZY HOFFMAN
TADEUSZ IWAŃSKI

PRODUCENT
JERZY R. MICHALUK
ELENA KOLOMIJCENKO

ZDJĘCIA
JAROSŁAW ŻAMOJDA
BOHDAN WIERZBICKI

SCENOGRAFIA
SERHIJ KHOTIMSKIJ

KIEROWNICTWO PRODUKCJI
JÓZEF JAROSZ
WLADYMYR KNIAZJEW

II REŻYSER
TADEUSZ IWAŃSKI

WSPÓŁPRACA REŻYSERSKA
JERZY BEKKER
ZDZISŁAW SZYMBORSKI
ALEKSANDER KUCZERIAWYJ

OPERATOR KAMERY
ROMAN SUSZYŃSKI

WSPÓŁPRACA OPERATORSKA
MAREK GŁOWIŃSKI
LESZEK WIECZORKIEWICZ

II KIEROWNIK PRODUKCJI
ALEKSANDRA GAJOCH

WSPÓŁPRACA PRODUKCYJNA
OLENA BABIJ
AGNIESZKA GOŁEBIEWSKA
BOŻENA JÓZEFÓW
JACOB PACHOLSKI
EWA PRZĘCZKA
ANNA ŻURAWSKA

MONTAŻ
MARCIN EROL

DŹWIĘK
PIOTR KNOP

WSPÓŁPRACA PRZY UDŹWIĘKOWIENIU
KRZYSZTOF WODZIŃSKI
HENRYK ZASTRÓŻNY
JURIJ SZCZĘLKOWSKIJ
RUSTAM GIMADIJEW

NAGRANIA LEKTORSKIE I MONTAŻ MUZYKI
STUDIO SONORIA
SEBASTIAN KALIŃSKI

ZGRANIE FILMU
TOYA SOUND STUDIOS

OŚWIETLACZE
JEWGIENIJ WIWCZARIK
DMYTRO STOLIARCZUK
JURIJ DUNAJ
WIACZESŁAW STEP CZUK

TECHNIKA OŚWIETLENIOWA
PATRIOT RENTAL HOUSE
KAMPANIA SCENOGRAFICZNA "TEATRON"

DZIAŁ FINANSOWY
DANUTA DUSZYŃSKA
LIDIA PICHUR
ELŻBIETA BERGANDER
IRMINA KAMIŃSKA

KIEROWCY
MYKOŁA MYSNYK
WIKTOR GORBACZUK

WOŁODYMIR MIROSZNYK
MYKOLA BONDAR
ROMAN POKORA

EFEKTY KOMPUTEROWE
ARTLOGIC
ROBERT CHACIŃSKI
RYSZARD WOJTYŃSKI

OBRÓBKA CYFROWA OBRAZU
ARTLOGIC
ROBERT CHACIŃSKI
RYSZARD WOJTYŃSKI

KOMENTARZ
JERZY HOFFMAN
TADEUSZ IWAŃSKI

LEKTOR
PAWEŁ STRASZEWSKI

RZECZNIK PRASOWY FILMU
JULIA ZMAKINA

MUZYKA
KRZESIMIR DĘBSKI

WYKONANIE:
CHAMBER SYMPHONY ORCHESTRA LEOPOLIS
pod dyrekcją. **KRZESIMIRA DĘBSKIEGO**

DYREKTOR ORKIESTRY
YAROSLAV MYHAL

CHÓR KAMERALISTÓW POLSKICH
pod dyrekcją. **KRZESIMIRA DĘBSKIEGO**

DYREKTOR CHÓRU
MAŁGORZATA SZYMANEK - BORKOWSKA

UKRAIŃSKI CHÓR CERKIEWNY
pod dyrekcją. **KRZESIMIRA DĘBSKIEGO**

DYREKTOR ZESPOŁU
DYMYTRO PUDYMA

SOLIŚCI
ADRIAN BODNAR - SKRZYPCE
YAROSLAV MYHAL - WIOLONCZELA
BOZHENA KORCHYNSKA - SOPILKA
IHOR LOMAHA - CYMBAŁY
HENRYK KALIŃSKI - WALTORNIA
KRZYSZTOF PRZYBYŁOWICZ - INSTRUMENTY PERKUSYJNE
KONSTANTIN SERCZUK - DZWONY
SERHIY WALTCHUK - DZWONY

REŻYSER DŹWIĘKU
JAROSŁAW REGULSKI

ASYSTENT REŻYSERA DŹWIĘKU
ROBERT ŻYCHLIŃSKI

KIEROWNIK PRODUKCJI NAGRAŃ
ELŻBIETA POBIEDZIŃSKA

KOPISTA
IRENEUSZ TONDER

NAGRAŃ DOKONANO W:
STUDIUM S4 i S2 POLSKIEGO RADIA S.A. w Warszawie,
ARCHIKATEDRZE ŚW. JURA we Lwowie

MIX
STUDIO BUFFO w Warszawie

OPRACOWANIE MUZYCZNE
MAŁGORZATA PRZEDPEŁSKA- BIENIEK

"SI MUSIC" ANNA JURKSZTOWICZ
WYDAWCA I PRODUCENT MUZYCZNY

PRODUKCJA
ZODIAK JERZY HOFFMAN FILM PRODUCTION Sp. z o. o.

Eksplikacja reżysera:

*Wiosną 2004 roku wpadła mi w ręce książka ówczesnego prezydenta Ukrainy
Pana Leonida Kuczmy "Ukraina to nie Rosja". Tytuł zdziwił mnie.*

*Dla nas Polaków jest rzeczą oczywistą, że Ukraina to Ukraina a Rosja to Rosja.
Ale przeczytałem książkę, wzbudziła we mnie szereg refleksji, pomyślałem:
"a gdyby tak prześledzić historię powstawania narodu?
A gdyby tak zrobić o tym film?"*

*Zagłębiłem się w lekturze. Udałem się w fascynującą podróż przez stulecia.
Oczywiście, że z każdej podróży każdy jej uczestnik przywozi własne wrażenia.
Ja dzielę się swoimi.
J.Hoffman*

Streszczenia:

FILM I
"OD RUSI DO UKRAINY"
- czas trwania filmu 50 minut

FILM OBEJMUJE OKRES HISTORYCZNY OD CHRZTU RUSI KIJOWSKIEJ - 988 R.
DO LIKWIDACJI HETMANATU I SICZY ZAPOROSKIEJ - KONIEC XVIII WIEKU

Streszczenie Filmu

Pierwsza część czteroodcinkowego serialu "Ukraina. Narodziny Narodu" obejmuje okres od czasów najdawniejszych do końca XVIII wieku. Początek filmu poświęcony jest zdobyciu przez Ukrainę niepodległości w 1991 roku i obchodom 13. rocznicy tego wydarzenia.

Ekipa Jerzego Hoffmana chciała się dowiedzieć czy i dziś odpowiedź na pytanie o niepodległość kraju byłaby tak jednoznaczna jak wtedy, gdy ponad 90% powiedziało "tak". Rejestrując wypowiedzi, nikt nie przypuszczał, że trzy miesiące później kijowski Majdan nie pozostawi żadnych wątpliwości. Historyczną część filmu otwierają szerokie kadry stepu i Dniepru - żywiołów, które stanowiły o losach mieszkańców tej ziemi przez długie stulecia. Przyjęcie Chrztu w 988 roku i budowa potężnego państwa - Rusi Kijowskiej staną się początkiem europejskiej historii wschodnich słowian. Choć 250 lat później, w skutek najazdu Tataro-Mongołów Ruś przestanie istnieć, to właśnie mongolska okupacja da początek formowaniu się różnych narodów: Ukraińców, Rosjan i Białorusinów. Wpływy europejskie powrócą, gdy ziemie ukraińskie zostaną zajęte przez Polaków i Litwinów i staną się częścią Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Kijów odzyska blask z przeszłości, a za sprawą m.in. Piotra Mohyły ukraińska kultura zacznie się rozwijać równoległe z europejską. Słynne Dzikie Pola na pograniczu z Chanatem Krymskim zrodzą fenomen kozaczyzny. W 1552 roku Dymitr Wiśniowiecki Bajda założy Zaporoską Sicz - wspólnotę wolnych kozaków. W niecałe 100 lat później, po zaciętych bojach z Polską, hetman Bohdan Chmielnicki stworzy państwo kozackie - Wojsko Zaporoskie, które, po Unii Perejasławskiej wejdzie w skład Rosji na prawach autonomii. Choć niepodległości nie udało się uratować, pamięć o Chmielnickim i własnym państwie stanie się mitem założycielskim nowoczesnej Ukrainy, a waleczny kozak będzie centralną postacią w narodowej świadomości Ukraińców. Ostatnim, który spróbuje wywalczyć dla Kozaków niepodległość będzie hetman Iwan Mazepa. Jednak Rosja Piotra I będzie już zbyt silna i nawet w sojuszu ze Szwecją Mazepa poniesie klęskę. Caryca Katarzyna dokończy dzieła - odbierze kozakom resztki autonomii, a w 1775 roku zlikwiduje Sicz Zaporoską.

FILM II

"UKRAINA CZY MAŁOROSJA?"

- czas trwania filmu 50 minut

FILM OBEJMUJE OKRES HISTORYCZNY OD KOŃCA XVIII WIEKU
DO POCZĄTKU XX WIEKU

Streszczenie Filmu

Druga część czteroodcinkowego serialu "Ukraina. Narodziny Narodu" obejmuje okres od końca XVIII wieku do początków wieku XX. Czas między Rewolucją Francuską a I wojną światową, tzw. "długi XIX wiek", to po wojnach napoleońskich w Europie Wschodniej czas względnego pokoju. W tym okresie, w Imperiach Romanowych i Habsburgów, rodzą się narodowe ruchy intelektualne, które głoszą idee odrębności i własnej tożsamości narodowej. Wiek XIX to wiek nowoczesnych narodów w Europie Wschodniej, to wiek, gdy rodzi się nowoczesny naród ukraiński. Po likwidacji Hetmanatu i Siczy Zaporoskiej, kozactwo jako stan przestaje istnieć, a wielu potomków kozaków zasymiluje się do kultury imperium.

Na dworze w Petersburgu osiągną tytuły kanclerzy, marszałków i ministrów lub, jak Nikołaj Gogol, wejdą do historii jako wybitni pisarze rosyjscy.

Na Ukrainie powstanie nowa klasa - inteligencja, która stanie się obrońcą ukraińskiej tradycji i animatorem procesów modernizacyjnych - walki o prawa obywatelskie i o autonomię kulturalną dla Ukraińców zarówno w Cesarstwie Rosyjskim jak i Austriackim.

Hasła Rewolucji Francuskiej - republikańskie idee wolności oraz likwidacji ucisku klasowego i narodowego staną się inspiracją dla rosyjskich i ukraińskich dekabrystów.

Echa tych ideałów wyraźnie słycać też w programach galicyjskiej "Ruskiej Trójcy" oraz kijowskiego Bractwa Cyryla i Metodego, którego liderzy: Pantalejmon Kulisz, Mykoła Kostomarow i Taras Szewczenko postulują zniesienie pańszczyzny oraz zapewnienie swobodnego rozwoju każdej kulturze narodowej. XIX wiek jest zdominowany przez dwa wielkie prądy intelektualne: romantyzm i pozytywizm.

W literaturze ukraińskiej to genialny Taras Szewczenko - uzdolniony malarz, wybitny poeta i prorok narodowego przebudzenia, który dał Ukraińcom duchową siłę do walki o wolność. Przez następne dziesięciolecia pozytywiści - narodnicy, zakładając we wsiach szkoły, czytelnie i biblioteki, będą propagować wśród ludu wolnościowe idee wieszczów.

Drugi najwybitniejszy ukraiński pisarz - Iwan Franko - poezją, prozą i publicystyką działać będzie na rzecz wzmocnienia poczucia narodowej odrębności Ukraińców.

Rosnące poczucie własnej tożsamości i wynikające z tego napięcia między narodami okupowanymi a narodami dominującymi w Europie Wschodniej staną się jednym z najważniejszych powodów wybuchu I w.ś. (1914 r.). Z drugiej strony, nabrzmiewający od lat konflikt klasowy oraz koszmar wojny i powszechna bieda, doprowadzą w Rosji do wybuchu rewolucji bolszewickiej (1917 r.). W 1918 roku ustami prof. Mychajły Hruszewskiego Ukraina proklamuje niepodległość, której przez następne trzy lata bronić będą wojska atamana Petlury, hetmana Skoropadskiego oraz żołnierze Ukraińskiej Galicyjskiej Armii. Niestety siła i agresja sąsiadów oraz wewnętrzne spory zniweczą te starania. Z chaosu wojny i rewolucji ziemie ukraińskie wyłonią się nie jak niepodległa całość a jak część Rosji Radzieckiej, Polski, Rumunii i Czechosłowacji.

Czy "Ukraińska Rewolucja" ostatecznie przegrała? Historia pokaże, że olbrzymi wysiłek nie poszedł na marne.

FILM III

"NA WIEKI RAZEM"

- czas trwania filmu 50 minut

FILM OBEJMUJE OKRES HISTORYCZNY OD POKOJU RYSKIEGO W 1921 ROKU DO ZAKOŃCZENIA II WOJNY ŚWIATOWEJ - KONFERENCJA W JAŁCIE - 1945 R.

Streszczenie Filmu

Trzecia część czteroodcinkowego serialu "Ukraina. Narodziny Narodu" obejmuje okres od kończącego działania wojenne w Europie Wschodniej Pokoju Ryskiego w 1921 roku do konferencji w Jałcie w roku 1945, która ustaliła granice i strefy wpływów w Europie po II wojnie światowej. Wojna polsko-bolszewicka 1920 roku ustanowiła granice w Europie Wschodniej.

Z ziem centralnej, wschodniej i południowej Ukrainy bolszewickie kierownictwo Rosji Sowieckiej utworzyło Ukraińską Socjalistyczną Republikę Radziecką. W 1922 roku stała się ona częścią Związku Radzieckiego. Pozostałe ziemie ukraińskie weszły w skład Polski, Czechosłowacji i Rumunii. Totalitarny reżim ZSRR poddał Ukraińców dogłębnej inżynierii społecznej, której skutki odcisnęły się na strukturze i mentalności ukraińskiego społeczeństwa. Nowa Ekonomiczna Polityka przyniosła względną wolność gospodarczą i dobrobyt w miastach i na wsiach.

Polityka "Ukrainizacji" zaowocowała niespotykanym dotychczas wzrostem poczucia świadomości narodowej, a Ukraińcy przeistoczyli się w pełnowartościowy i skonsolidowany naród. Jednak lata 30. charakteryzowały się już ostrą zmianą kursu i zniweczyły najważniejsze osiągnięcia poprzedniej dekady. Wielkie przeobrażenia dały Ukrainie olbrzymi potencjał przemysłowy, lecz ich ceną była utrata świadomych narodowo elit kulturalnych i chłopskich, które zostały wymordowane lub zesłane do Gułagu.

Ukraińska wieś, w skutek kolektywizacji i sztucznie wywołanego Wielkiego Głodu, straciła swój tradycyjny charakter, stała się kołchozowa, apatyczna i nigdy już się nie podniosła. Inne losy czekały Ukraińców, którzy stali się obywatelami Czechosłowacji, Polski i Rumunii. Najwięcej swobody dawał rząd w Pradze, natomiast Warszawa i Bukareszt prowadziły politykę asymilacji.

Mimo to, Ukraińcy w Galicji zdołali osiągnąć niewątpliwe sukcesy na niwie kulturalnej, obywatelskiej i gospodarczej. Niestety, w latach 30. stosunki polsko-ukraińskie w Polsce zdominował konflikt między nasilającymi się tendencjami autokratycznymi i etnocentrycznymi w polskich elitach władzy a nacjonalistycznym i radykalizującym się podziemiem ukraińskim OUN. Eskalacja konfliktu miała miejsce na Wołyniu i w Galicji w latach 1943 - 44.

W latach II wojny światowej 1939 - 1945 Ukraina zaznała bezprecedensowych strat. Miliony Ukraińców zginęło po obu stronach frontu jako żołnierze wojsk alianckich, formacji niemieckich, komunistycznej partyzantki czy Ukraińskiej Powstańczej Armii. Z 6 milionów Ukraińców walczących w szeregach Armii Radzieckiej zginął co czwarty. Na Ukrainie zniszczonych zostało prawie 700 miast i ponad 28 tysięcy wsi. Około 5,5 miliona ofiar poniosła ludność cywilna. Nie wszystkie skutki II wojny światowej były dla Ukrainy tak druzgoczące. W celach propagandowych i dla zachowanie pozorów suwerenności Stalin wprowadził Ukrainę do ONZ ze statusem członka założyciela. Jednak najistotniejszy był fakt, że tereny, które przed wojną wchodziły w skład Polski, Czechosłowacji i Rumunii teraz znalazły się w granicach USRR. W ten sposób po raz pierwszy od wielu stuleci ziemie ukraińskie zostały zjednoczone.

FILM IV "NIEPODLEGŁOŚĆ"

- czas trwania filmu 50 minut

FILM OBEJMUJE OKRES HISTORYCZNY OD KOŃCĄ II WOJNY ŚWIATOWEJ
I KONFERENCJI W JAŁCIE 1945 R. DO WYBORÓW PREZYDENCKICH
I POMARAŃCZOWEJ REWOLUCJI W ROKU 2004.

Streszczenie Filmu

Czwarta część czteroodcinkowego serialu "Ukraina. Narodziny Narodu" obejmuje okres sześćdziesięciu lat: od końca II wojny światowej i konferencji w Jałcie w 1945 roku, przez powstanie niepodległej Ukrainy w 1991 roku, aż do wyborów prezydenckich i Pomarańczowej Rewolucji w roku 2004. Powojenna Ukraina, jako jedna z republik Związku Radzieckiego, obejmowała swymi granicami prawie wszystkie ziemie zamieszkiwane przez Ukraińców. Wojna totalnie zrujnowała gospodarkę i strukturę społeczną Ukrainy. W skutek strat wojennych i holocaustu oraz wymian ludności, przymusowych deportacji i powojennych represji społeczeństwo U.S.R.R. zatraciło swój wielonarodowy charakter. Intensywną industrializację i odbudowę radzieckiej Ukrainy, a z drugiej strony represje, szczególnie dotkliwe w zachodnich obwodach republiki, przerwała śmierć Józefa Stalina w 1953 roku. Nowy przywódca Związku Radzieckiego, Nikita Chruszczow, potępił zbrodnie i metody rządzenia swego poprzednika, dzięki czemu w polityce wewnętrznej nastąpił okres tzw. "Odwilży". Na Ukrainie zaowocował on pojawieniem się prężnego środowiska młodej, rewizjonistycznej inteligencji, tzw. "Szestydesiatników", którzy domagali się respektowania prawa kultury ukraińskiej do swobodnego rozwoju.

Jednak już z początkiem lat siedemdziesiątych środowiska opozycyjne zostały rozbite, a nowe kierownictwo radzieckiej Ukrainy w osobie Wołodymyra Szczerybkiego ustaliło kurs na rusyfikację większości dziedzin ukraińskiego życia społecznego. Szok, jakim była katastrofa atomowa w Czarnobylu w 1986 roku, stał się ważnym katalizatorem rozkładu Związku Radzieckiego.

Zadekretowana przez Michaiła Gorbaczowa polityka "*perestroiki*" i "*glasnosti*" przerosła oczekiwane rozmiary. W republikach związkowych świadoma narodowo opozycja demokratyczna wraz z elitami partyjnymi zaczęły na gruzach radzieckiego imperium proklamować niepodległe państwa. Parlament ukraiński ogłosił deklarację niepodległości w sierpniu 1991 roku, a w grudniu tegoż roku ponad 90% obywateli radzieckiej Ukrainy w ogólnonarodowym referendum potwierdziło tę proklamację. Niepodległość Ukrainy stała się faktem, w tydzień później przestał istnieć Związek Radziecki. Wielka euforia niepodległości wkrótce ustąpiła miejsca nastrojom pesymistycznym, spowodowanym

przez trud transformacji. Choć Ukraina trwale zaistniała na arenie międzynarodowej jako niepodległe państwo, jej ustrój polityczny nie ustrzegł się rażących patologii. Próba falsyfikacji wyników wyborów prezydenckich w 2004 roku doprowadziła do wybuchu Pomarańczowej Rewolucji.

Miliony ludzi w całej Ukrainie powstały przeciwko nadużyciom władz by wyrazić wolę życia w prawdziwie wolnym i demokratycznym kraju. Czy pomarańczowa rewolucja trwale zmieniła Ukrainę? Czy ideały kijowskiego Majdanu dalej przyświecać będą ludziom i władzom? Na te pytania odpowiedzą wydarzenia najbliższych lat.